

Ester Franquesa**

Jesús Tuson, professor de lingüística a la Universitat de Barcelona, es preguntava en un dels seus llibres: «Us ha vingut al cap, alguna vegada, la fantasia forassenyada de concebre un món sense paraules?»

Amb la llengua expressem què pensem i què sentim, realitzem actes socials, exposem les nostres opinions i efectuem operacions intel·lectuals. Una llengua és l'eina que tenim a les mans per a ordenar el nostre món, per a organitzar el saber i construir-lo, i, en certa manera, també per a controlar-lo. En boca dels usuaris especialitzats, la llengua adopta unes formes específiques per a expressar les seves experiències i els seus coneixements especialitzats.

Les ciències i les seves subdisciplines a poc a poc van delimitant els conceptes que les conformen i van establint els termes que els identifiquen per a la transmissió del saber, i és així com progressen la recerca científica i els seus resultats. Gràcies a la terminologia coneixem com s'estructura i ordena el món, perquè els termes no són res més que els elements de la infraestructura de les ciències i les tècniques.

Avui presentem el *Lèxic de les plagues i malalties dels conreus de Catalunya*, elaborat pel senyor Claudi Barberà, que aplega prop d'un miler de denominacions corrents catalanes sobre les malalties i les plagues dels conreus de Catalunya. Les denominacions principals en català s'acompanyen amb les definicions i les equivalències, quan s'han localitzat, en castellà, francès i anglès, i també amb els noms científics que corresponen a la malaltia o a la malura de què tracten i que en permeten la identificació. Els equivalents proposats i els noms científics assignats no s'han pres amb lleu-

* Parlament fet en la presentació del llibre *Lèxic de les plagues i malalties dels conreus de Catalunya*. Claudi Barberà, Barcelona, 1999, que tingué lloc al DARP de la Generalitat de Catalunya el dia 24 de febrer de 1999.

** Directora del Centre de Terminologia Catalana (TERMCAT).

geresa, sinó que han estat extrets d'un bon nombre de fonts bibliogràfiques, de naturalesa diversa, que en garanteixen la fiabilitat i que es poden consultar a l'apartat últim que conforma aquest lèxic.

La pràctica terminològica distingeix les obres especialitzades de les obres terminològiques. Diem que les primeres (les especialitzades), com a textos que són d'un domini del coneixement determinat, són d'utilitat per al treball terminològic perquè donen fe i són testimoniatge de l'ús real dels termes, tant des del punt de vista semàntic (del seu significat) com des del punt de vista sintàctic (del seu funcionament en la llengua). Les obres terminològiques (unilingües o plurilingües, amb definició o no, a vegades amb il·lustracions) presenten, generalment per ordre alfabètic, els termes que s'utilitzen en un àmbit d'especialitat.

Avui m'atreveixo a dir que presentem una obra terminològica que té un valor d'obra d'especialitat perquè aquest lèxic ordena els termes d'un subdomini molt específic de l'agricultura (les plagues i les malalties que pateixen els conreus del nostre territori), alhora que dóna fe del seu ús veritable. En molts casos, la definició és acompanyada amb un exemple o bé uns quants de citacions preses de grans autors i de notes que fan aclariments sobre les relacions entre les formes sinònimes (vulgars o científiques), sobre les relacions que presenten els equivalents; o que recullen dades biogràfiques, històriques o de naturalesa etimològica que documenten l'origen i l'existència dels termes que es presenten, perquè, com diu el doctor Joan Bastardas, l'etimologia és l'ànima del mot, allò que el vivifica. No hi ha dubte que aquest conjunt d'informacions té un gran valor de referència.

La llengua varia amb l'ús que en fem les persones, segons les circumstàncies concretes en què l'emprem, i, sobretot en alguns àmbits d'especialitat, es diversifica al llarg del territori. La terminologia també ha de recollir aquest ús divers dels termes per a explicar d'una manera més acurada i amb nous instruments la realitat que el nostre entorn comporta. Un lèxic no pot pretendre mai d'aconseguir l'exhaustivitat, però el cert és que aquest s'hi acosta. I s'hi acosta en part també perquè recull la diversitat. No totes les obres terminològiques tenen els mateixos objectius. Aquest lèxic no té caràcter prescriptiu ni té la voluntat de recollir una única forma per a una sola definició, sinó que centra sobretot la seva atenció en l'observació de la realitat, sempre diversa, i la presenta amb precisió i exactitud.

El senyor Claudi Barberà encapçala, com a autor del lèxic, un equip cohesionat i peculiar. Cohesionat perquè entre tots els seus components han fet un treball ben organitzat i compartit al llarg de tot el procés d'elaboració; i peculiar perquè és com una petita empresa familiar, dirigida per un bon cap. Els asseguro que l'autor i el seu equip hi han posat il·lusió, però que ha estat a costa de molt d'esforç, i sobretot ha estat el seu afany perquè fos un

treball d'alt nivell científic el que ha permès que tinguem a les mans un lèxic com el que avui presentem.

Deixeu-me remarcar, però, per als qui no coneixen directament el senyor Barberà no solament l'amplitud i la profunditat dels seus coneixements, sinó també la dedicació, l'empenta i la decisió, la pulcritud en la feina acurada, la gran capacitat d'adaptació als nous sistemes de treball i, sobretot, la gran flexibilitat per a modificar la seva obra amb aportacions dels altres que només tenen els savis.

Els qui el coneixen ho entendran i sabran que les meves paraules no són paraules de compromís: ha estat un honor per a nosaltres poder col·laborar no tan sols en l'elaboració d'aquest lèxic, sinó sobretot amb el seu autor.

Hi ha una diferència entre presentar un llibre, com ara faig jo, i prologar-lo, perquè l'oralitat és fugissera; però, com que la finalitat de les dues accions coincideix (en definitiva, donar a conèixer als futurs lectors l'obra nova de què es disposa), em prenc la llibertat de manllevar uns quants mots al pròleg del senyor Emili Giral: «És en aquestes coordenades d'amor a la llengua i de rigor científic on cal situar el lèxic, fruit d'una observació de la realitat agrícola continuada durant anys i anys, així com de la consulta de la bibliografia agronòmica més adient.»

El mateix Jesús Tuson, el lingüista de qui us parlava, es contestava la seva pregunta arran de la idea d'imaginar un món sense paraules dient que «aquest món, literalment impensable, no seria res més que un univers de sensacions desdibuixades, d'impressions fugisseres deslligades les unes de les altres. Un món per a la contemplació i l'embadaliment; no pas per al pensament i l'acció».

Em fa il·lusió presentar aquest recull de mots en català que ordena un petit univers, que és un exemple de treball científic útil per a l'acció i per a les actuacions en els diversos àmbits relacionats amb l'agricultura al nostre país.